

uewen, an den Affekot an den Ugeklote setzen ënnen? Wat ass dat fir eng Presentatioun vun der Justiz?

Deen, deem dech uklot, setzt uewen niewent dem Riichter an deem, dech verdeedegt, setzt ënne bei dir, dat ass dach eppes, wat net sollt sinn! Mir sollte kucken, datt net nëmmen an der Organisatioun vun der Justiz, an der Struktur vun der Justiz do vill méi eng kloer Trennung ass, mee och optesch, datt ee wierklech gesäit, datt eigentlech deem, deem uklot, déi selwecht Rechter an déi selwecht Méiglechkeeten huet wéi deem, dee verdeedegt. Dat ass eng aner Perception vum Rechtsstaat, eng, déi an eisen Ae wierklech iwwerfälleng ass, fir dat ze realiséieren. An dee Schrëtt sollte mer goen.

Just nach e lescht Wuert, well ech gesinn, d'Zäit leeft; et ass hei och gesot ginn an do si Leit houfreg drop, déi sech nach gëschter iwwert d'Monarchie beluewegt hunn: Eiser Meenung no ass et iwwerhaupt kee Problem fir d'Justiz, och am Numm vum Grand-Duc ze schwätzen, am Numm vum Staatschef, dat ass iwwerhaupt kee Problem! Dat heescht jo net, datt de Staatschef d'Urteiler fält – d'Onofhängegkeet vun der Justiz ass absolutt garantéiert! –, mee datt awer en Urteel am Numm vum Grand-Duc geschwat gëtt; exekutiert, mee och geschwat, stellt an eisen Aen net dee geréngste Problem duer!

Et ass just ee Beispill ënner ganz villen, wéi duerch dës nei Verfassungstexter Prerogativ vum der Monarchie, vum Grand-Duc, ageschränkt ginn. Dat ass e Wee, an ech wëll dat kloer soen, deem net dee vun der ADR ass! Et ass elo, datt d'Monarchie, ënnert dem Virwand, se ze moderniséieren, ëmmer méi ausgehelegt gëtt. Dat ass net eise Wee!

Ma d'Konklusioun wäert Iech net wonneren. Nach eng Kéier: Mir bekennen eis kloer zum Referendum. Mir sinn net dermat d'Accord mat deem, wat hei geschitt ass, datt véier Parteien hir Walverspriche gebrach hunn. An et soll een dat och net schéischwätzen!

A wat den Inhalt ugeet vun dësem Kapitel, soe mir: Et ass leider e Kapitel vun de verpasste Chancen!

Ech soen Iech Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Kartheiser. An da wier et un der Madamm Nathalie Oberweis.

Mme Nathalie Oberweis (déi Lénk) | Här President, ech hunn näischt méi heizou ze soen. Merci villmools.

M. Fernand Etgen, Président | De leschten ageschriwwene Riedner ass dann den honorablen Här Sven Clement. Här Clement, Dir hutt d'Wuert.

M. Sven Clement (Piraten) | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, als Éischt zum Referendum, dee jo net stattfënnt, dofir stëmme mer haut da fir d'zweete Kéier. Mir hu bei dem éischte Kapitel, dat en éischte Vott krut, matënnerschriwwen fir de Referendum an der Hoffnung, datt d'CSV hiert Verspriche fir e Referendum géif halen. Mir kënnen nämlech och rechnen a mir wëssen, datt et oui d'CSV net duergaange wär, zumindest net ouni verschidden Deputéierter vun der CSV, mee dont acte: D'CSV huet sech entscheet, dat ouni Referendum ze maachen. Dat ass hire Prerogativ. Ech fannen dat net gutt. Mee dat entbënnt eis als Parlament net vun eiser Responsabilitéit. A genau dofir mussen mir elo als Parlament dann och déi zweet Votte maachen.

An nem éischten Echec vun der Demande vun engem Referendum wier et an eisen Aen och net méi responsabel gewiescht, fir nach eng Kéier bei deenen nächsten Tentativen ze ënnerstëtzen, well et e Risiko vun engem richtege Patchworktext an der Verfassung gi

wier an et deementspriedend fir eis kloer war, datt dee Moment d'Chamber priméiere muss.

Zum Fong vun dësem Text: Et gëtt vill ze soen an et gouf villen vun de Kolleeginnen a Kolleegen elo grad gesot. Fir eis ass ee Punkt, dee wierklech erausstécht, an dat ass d'Verfassungsgeriicht. D'Verfassungsgeriicht méi grouss ze maachen, ze erweideren, an deem Sënn hinne och d'Kompetenzen ze ginn, ass fir eis als Éischt emol eng gutt Saach. Mee mir hätten eis awer gewënscht, datt no däitschem Virbild och fir Biergerinnen a Bierger eng direkt Pist zum Verfassungsgeriicht méiglech gewiescht wier.

Mir hätten eis et och gewënscht, datt d'Verfassungsgeriicht an Organkloeverfahren zoustänneg gewiescht wär, wann Institutiounen eben net méi matenee kënnen. Elo tranchéiert d'Verfassungsgeriicht, wann et zwëschent de Geriichter Kompetenzfroe gëtt, awer net, wann zum Beispill en Deputéierter mat der Chamber oder eng Chamber mat enger Regierung oder Administratioun mat anere staatlechen Institutiounen Sträit hunn.

Dat ass iwwregens e Verfahren, dat an Däitschland zu enger Stärkung vum Parlamentarismus gefouert huet, well et eebe grad meeschtens d'Deputéiert waren, déi profitéiert hu vun Organkloeverfahren.

Mat deem Bemoll kënnen mer awer liewen, well et geet e grouss Schrëtt no vir. Net esou wäit, wéi mir eis et gewënscht hätten, mee et geet e grouss Schrëtt no vir, léif Kolleeginnen a Kolleegen. An dofir kann ech dann och fir all de Rescht aus där heiter Proposition, fir d'Verfassung ofzënnere, an déi mer jo och bei der éischter Kéier scho matgestëmmt hunn, och eng zweete Kéier eis Zoustëmmung als Piraten bréngen.

Ech soen Iech Merci.

M. Marc Goergen (Piraten) | Ganz gutt!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Clement.

D'Regierung huet d'Wuert, d'Madamm Justizministesch Sam Tanson.

Prise de position du Gouvernement

Mme Sam Tanson, Ministre de la Justice | Jo, merci, Här President, merci Iech alleguerten. Et ass vu ville Riedner gesot ginn: Et ass en extreem wichtegen Dag haut fir eis Institutiounen, haut a muer d'ailleurs och. An ech fannen et natierlech extreem gutt, dass mer endlech déi Onofhängegkeet vun der Justiz an eiser Verfassung verankert hunn, eng Onofhängegkeet, déi schonn eng länger Zäit gelieft gëtt, wou eis awer Beispiller ëmmer erëm an eisen europäeschen, net an Nopeschlänner, mee an europäesche Länner, och weisen, dass et extreem wichtig ass, dass et eng konstitutionell Verankerung gëtt fir déi Onofhängegkeet an dass dat net en Acquis ass an dass mer am Alldag müssen dorunner schaffen.

Mir hate laang Diskussiounen iwwert dee Kompromëss, dee schlussendlech dobäi erauskomm ass. et ass scho vu ville Virriedner gesot ginn, dass dat e Kompromëss ass, mat deem schlussendlech jiddweree ka liewen, wat elo d'Roll vum Parquet ubelaangt.

A fir de Rescht vun den Texter wäerte mer jo haut nach d'Geleeënheet hunn, am Detail doriwwer ze schwätzen. Dofir Iech e grouss Bravo fir Är Aarbecht. An ech freeë mech op d'Diskussiounen dee ganzen Dag iwwer.

Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools der Madamm Justizministesch. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

Mir kommen elo zum zweete Vote constitutionnel iwwert d'Verfassungsofännung 7575. Den Text steet am Document parlementaire 7575²⁰. Et ass eng Majoritéit vun zwee Drëttel erfuerdert an de Vote par procuration ass net erlaabt.

Second vote constitutionnel sur la proposition de révision de la Constitution 7575

D'Ofstëmme fänkt un. De Vott ass ofgeschloss.

D'Proposition ass mat 48 Jo-Stëmme bei 3 Nee-Stëmmen an 2 Abstentiounen ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mme Martine Hansen, MM. Max Hengel, Aly Kaes, Marc Lies, Mme Elisabeth Margue, M. Georges Mischo, Mme Octavie Modert, MM. Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Claude Wiseler et Michel Wolter ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Mme Cécile Hemmen, MM. Dan Kersch et Carlo Weber ;

Mme Semiray Ahmedova, M. François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché, M. Charles Margue et Mme Jessie Thill ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen.

Ont voté non : MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser et Roy Reding.

Se sont abstenues : Mmes Myriam Cecchetti et Nathalie Oberweis.

Et ass also esou decidéiert.

3. 7863A – Projet de loi sur les référendaires de justice et portant modification de :

1° la loi modifiée du 16 avril 1979 fixant le statut général des fonctionnaires de l'État ;

2° la loi modifiée du 7 mars 1980 sur l'organisation judiciaire ;

3° la loi modifiée du 7 novembre 1996 portant organisation des juridictions de l'ordre administratif ;

4° la loi modifiée du 27 juillet 1997 portant organisation de la Cour constitutionnelle ;

5° la loi modifiée du 7 juin 2012 sur les attachés de justice ;

6° la loi modifiée du 8 mars 2017 sur la nationalité luxembourgeoise

Den zweete Punkt um Ordre du jour vun haut de Moien ass de Projet de loi 7863A iwwert d'Kreatioun vum legale Kader vum Gerichtsreferendaire. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. Et hu sech schonn ageschriwwen: den Här Gloden, den Här Guy Arendt, den Här Dan Biancalana, den Här Roy Reding, d'Madamm Nathalie Oberweis an den Här Sven Clement. An d'Wuert huet elo den honorabele Rapporteur vun dësem Projet de loi, den Här Charles Margue.

Rapport de la Commission de la Justice

M. Charles Margue (déi gréng), rapporteur | Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, ech wäert dat nach e puermol haut soen: Mir stärke mat dësem Gesetzesprojet eise Justizapparat an eis Justiz substanzieell! Ech fänke mat zwou Zuelen un: 46 Référendaires de justice, 40 Poste fir de Judiciaire an – déi

drëtt Zuel – 6 fir d'Verwaltungsgerichtsbarkeeten. „Endlech!“, soen der vill, ech och. Am Fong sollt ech virun engem Joer dëse Rapport hei presentéieren. Et gouf nach gesetztschreiwesch Aarbecht ze leeschten, mee elo ass den Text prett a mir kënnen deemno nei Mataarbechter astellen.

Wéi ass dëse Projet esou wichteg? Hei sinn d'Haaptursaachen: Mir si mëttlerweil e Land vun iwwer 650.000 Awunner, wou awer d'Hallschent net eligibel ass fir e groussen Deel vum ëffentlechen Déngscht, nottamment d'Gerichter. Mir brauchen awer e Gerichtsapparat fir 650.000 Bierger.

Mir hunn zousätzlech an de leschte Joren eise Justizapparat ausgebaut a mir brauchen ëmmer méi a méi spezialiséiert Mataarbechter. Mir hunn also e grouss Rekrutierungsproblem, och hei an dësem Secteur. Ech weess, mir hunn en net nëmmen hei an dësem Secteur, mir hunn allgemeng eng Penurie hei am Land vu qualifizéierte Leit, an och an Europa.

D'Regierung huet sech dunn eng Strategie ginn, fir dëse Problem ze léisen, andeems mer d'Fonction de référendaire de justice schafen. Dëse Leit hir Missioun besteet doranner, de Magistraten ze assistéieren, hinnen zouzeschaffen. À la base hu se déi selwecht Ausbildung wéi d'Magistraten, mee awer net hir Verantwortung. Genée déi Verantwortung bleift bei de Magistraten, als Richter, als Member vum Parquet oder soss an hire Funktiounen, fir ze enquêter, unzékloen, ze verteiden oder ze urteelen, verurteelen.

Nieft dësem Gesetz wäert och nach, als weidere Punkt vun der Strategie vun der Regierung, eng Reform kommen iwwert d'Attachés de justice. Déi ass nach net sou wäit, dass mer kënnen driwwer schwätzen.

Haut an dësem Gesetzesprojet geet et ëm d'Referendairen, léif Kolleeginnen a Kolleegen. Dës Funktioun gëtt opgemaach fir all Persounen aus den EU-Memberlänner. D'Lëtzebuurger Nationalitéit gëtt net méi verlaangt, well de Referendaire ass net bedeelegt um Exercice vun der Puissance publique. Si assistéieren de Magistraten an der Virbereedung vun deenen hiren Dossier. Kee Pouvoir de décision gëtt un e Referendaire delegéiert, keen! Et gëtt eeben net genuch Lëtzebuurger Juristen um Aarbechtsmaart, fir dës Posten ze besetzen.

D'Referendairë schaffen ënnert der Direktioun an der Opsicht vum Chef de corps vun de Magistraten, un déi se rattachéiert sinn.

Zur Sproocheproblematik, mir wëssen et: D'Sprooch vun eise Gesetz ass Franséisch. Duerfir ass et indispensable, dass all Referendaire muss eng grouss Kompetenz am Franséischen hunn. Et gëtt awer eng méiglech Dispens, wat d'Kenntnis vum Lëtzebuergesch a vum Däitsch betrëfft. De Mënsch, deen ouni Lëtzebuergeschkenntnisser agestallt gëtt, ass verpflichtet, an den éischten dräi Joer no senger Astellung Lëtzebuergeschcoursen ze maachen, déi och geprüeft ginn, an e kritt och dofir säi Congé linguistique. Dat ass och keng nei Dispositioun, mee ass scho vun dem modifizéierte Gesetz vum 1979 iwwert de Statut vun de Staatsbeamten esou festgehalen.

Mir sichen als Référendaires de justice awer net just Juristen, et ginn och Ekonomisten, Fiskalisten, Kontabelen zum Beispill, gebraucht, mat spezifischem Profil fir d'CRF, d'Cellule de renseignement financier. An de Matière vun den Tutellen a vun de Faillitte brauche mer där Leit och.

An dësem Gesetzesprojet, wou mir elo déi Referendairë rekrutéieren, gesi mer kloer an detailléiert Reegelen vir vum Contrôle vun der Honorabilitéit vun de Kandidaten.

Dëse Projet 7863A ass entstanden duerch d'Spléckung vum 7863, déi mer an der Justizkommissioun den 20. Juli 2022 decidéiert hunn. De B läit nach net vir, et geet dobäi ëm d'Suppressioun vun der Fonction de conseiller honoraire vun der Cour d'appel.

Den 7863 gouf den 23. Juli 2021 vun der Justizminister Sam Tanson deposéiert an den 22. September 2021 an der Kommissioun presentéiert, wou ech zum Rapporteur genannt gi sinn. Den 10. Mee 2022 huet de Staatsrot fir d'éischt aviséiert. Doropshin hu mer, wéi gesot, den Text an en A an e B gespléckt an der Sitzung vum 20. Juli dëst Joer, wou mer dunn och eng Serie Amendementer ugeholl hunn.

De Staatsrot huet eis du säin Avis zum 7863A den 11. Oktober ginn. Den 9. November sinn ech dunn och Rapporteur vum A genannt ginn. Mir hunn eng zweet Serie Amendementer ugeholl. De Staatsrot huet dem Projet definitiv gréng Luucht ginn den 29. November an dëse Rapport hu mer de 7. Dezember ugeholl.

Komme mer elo zu den Avisen, wou ech just e puer Punkten erausgräifen. Den Detail ass am schrëftleche Bericht nozulesen.

Wat schreift d'Cour supérieure de justice? Si ass iwwerzeugt, dass déi spezialiséiert Referendairen eng gutt Hëllef fir d'Magistrate wäerte sinn, ass awer enttäuscht, dass net eng eege Karriär geschaf gëtt.

D'Friddensgericht vun Esch begreist de Projet. Mat der Aféierung vun de Referendaires ginn d'Richter entlaascht a fir d'Dossieren, wou d'Komplexitéit zouhëlt, kréie si eeben, wéi gesot, spezialiséiert Mataarbechter. Et soll een awer kucken, dass och an Zukunft d'Karriär vum Referendaire attraktiv bleift, soss stéisst een an e puer Joer erëm op déi selwecht Rekrutementssuerger. Wéi gesot, dat ass den Avis vum Friddensgericht vun Esch.

De Parquet vu Lëtzebuerg begreist de Projet an hofft, esou de Mangel u Mataarbechter ze behiewen. Hie weist och op déi ëmmer méi grouss Komplexitéit vun den Affären hin a proposéiert eng Restrukturatioun vum System, wou d'Magistraten um Parquet sech kéinte méi spezialiséieren. De Parquet insistéiert, wat d'Kenntnisser vum Franséischen ugeet, och d'Wichtigkeit vun der Honorabilitéit, vu dass et ëm sensibel Informatiounen geet, a mécht sech Suerger, ob d'Magistrate genuch Zäit hunn, d'Referendairen ze superviséieren. E freet sech dann och, ob genuch Plaz do ass, raimlech Plaz also, fir all déi nei Mataarbechter. De Parquet général ass ganz frou iwwert dëse Projet.

D'CRF schléisst sech deene véier positiven Avisen un a mécht e puer Remarken iwwert de Rekrutement vun Analysten an dass ee muss oppassen, keng Inegalitéiten ze schafen, jee nodeems, vu wou aus ee rekrutéiert, sief et aus dem ëffentlechen oder dem private Secteur.

D'CNPD begreist d'Efforte bei der Uniformisatioun am Justizwesen vun der Verifikatioun vun der Honorabilitéit.

D'Staatsbeamtekummer par konter ass méi skeptesch a freet sech, ob schlussendlech d'Referendairen net méi wéi just eng Assistance géife maachen. Si deet sech schwéier mat der Derogatioun vum Prinzip, net Leit anzustellen, déi keng Lëtzebuurger Nationalitéit hunn, warnt virun engem „précédent néfaste“ a fënnt, dass d'Regierung aner Piste sollt analyséieren, fir de Problem vun der Penurie ze léisen. Lesquelles, dat hunn ech am Avis net fonnt.

De Staatsrot begreist, dass seng Suggestiounen ëmgesat gi sinn aus sengem éischten Avis, nottamment zur Kontroll vun der Honorabilitéit. Weider Detailler stinn an den Documents parlementaires.

Wéi ass dëse Gesetzesprojet opgebaut a wat gëtt alles dra behandelt? Am Kapitel 1 vun dësem Gesetzesprojet geet et ëm d'Reférendaires de justice, mat den Dispositiounen, déi ech elo grad beschriwwen hunn. An de Kapiteln duerno, 2 bis 6, ginn divers Upassungen gemaach. Am Kapitel 2 geet et ëm de Statut vun de Fonctionnaires aus der Justice, wou d'Referendairen elo bäigesat ginn.

Am drëtten Kapitel geet et ëm d'Organisation judiciaire, wou d'Gerichtsbarkeete Poste bäikréien an d'Strukturen deementspreechend ugepasst ginn. D'Friddens- a Bezirksgerichter, d'Cour supérieure an d'CRF kréien e gemeinsame Pool vu Referendairen. Bei der CRF kritt den Analyste financier seng eege Base légale a seng eegestänneg Missioun gëtt ageschriwwen, ouni dass et awer elo eng eege Karriär gëtt. D'Finanzanalyste ginn dann och änlech wéi d'Reférendaires de justice an Zukunft rekrutéiert a kënnen aus allen EU-Länner kommen, wa se den néidegen Diplom hunn an d'Honorabilitéitsgarantien erfëllen.

Allgemeng ginn am Artikel 20 d'Dispositiounen iwwert d'Honorabilitéitsgarantië präziséiert, wou de Procureur général säin Avis fir all Kandidat muss ofginn. Dësen Avis gëtt no sechs Méint zerzéiert. De Mëttag am Nationale-Justizrots-Projet wäert ech méi genoe op déi Honorabilitéitsfro kënnen agoen.

Am véierten Kapitel geet et ëm d'Reorganisatioun an d'Opstocke vun de Verwaltungsgerichtsbarkeeten an deem selwechte Sënn wéi am Kapitel 3. Am Kapitel 5 gëtt dann och een Artikel geännert, deen d'Verfassungsgericht betrëfft, wou och Referendairë kënnen detachéiert ginn. An am Kapitel 6 reegele mer och d'Honorabilitéitsthematik bei den Attachés de justice an der selwechter Optik wéi fir déi Kategorie virdrun.

Zum Schluss weisen ech awer och nach op d'Kapitel 7 mam Artikel 35 hin, dee mer agefléckt hunn an dëse Gesetzesprojet. Just zurzäit elo, virum Enn 2022, verlängere mer den Delai fir d'Leit, déi d'Lëtzebuurger Nationalitéit am Kader vum dem Recouvrement ugefrot hunn, bis Enn 2025. Mir hunn dat a Covidzäite schonn e puermol gemaach gehat, deen Delai wär soss elo Enn dëst Joer ofgelaf. Jiddereen, deen elo an der Prozedur ass, dat heescht, dee seng Demande gestallt huet, huet also bis Enn 2025 Zäit, perséinlech op Lëtzebuerg ze kommen, esou wéi d'Gesetz vum 8. Mäerz 2017 et virgesäit.

Ech ginn dervun aus, dass dësen Delai bis 2025 fir jiddereen duergeet an dass mer net méi brauchen ze verlängeren. Domat wäert dëst warscheinlech de leschte legislativen Akt sinn am Kontext vun der Recouvrementsprozedur.

Merci fir d'Avisen, merci un all d'Mataarbechter aus dem Ministère. Och dëse Projet ass fundamental, fir eist Justizwesen ze stäerken a gutt opzestellen fir d'Zukunft.

Ech soen Iech Merci fir d'Nolauschteren a ginn den Accord vun der grénger Fraktioun.

M. Fernand Etgen, Président | Merci dem Här Rapporteur Charel Margue.

An als éischte Riedner ass den honorabelen Här Léon Gloden agedroen. Här Gloden, Dir hutt d'Wuert.

Discussion générale

M. Léon Gloden (CSV) | Merci, Här President. Fir d'éischt dem Charel Margue merci fir säi gudde schrëftlechen a mündlechen Rapport. Et ass och e wichtige Schrëtt an der Stärkung vun der Justiz, vun de Gerichter, dee mer haut hei stëmmen. Et kéint ëmmer méi Aarbecht op d'Gerichter a mir als CSV fuerdere jo och ëmmer, datt méi Poliziste solle rekrutéiert ginn. A wa méi Poliziste rekrutéiert ginn, da kënn jo och méi Aarbecht bei de Gerichter un.

Wat sinn d'Léisungen, fir elo déi méi Aarbecht bei de Gerichter kënnen ze evakuéieren? Mir hunn d'Reform vun den Attachés de justice, mir hunn d'Rekrutementskrittäre geännert an eeben elo hei mat dësem Projet de loi ..., wat och scho laang eng CSV-Iddi ass, Referendairen an de Justizapparat anzeféieren.

An ech hunn eng Kéier gëschter gekuckt: Vu wou kennt iwwerhaapt déi Notioun vum „référéndaire“? An ech hunn op engem vun deene sellegen Internet-sitte fonnt, datt d'Ursinn vun de Referendairen aus dem Ancien Régime kennt. Ech zitëiere Wikipedia: „Le référendaire était un officier de la petite chancellerie chargé de faire le rapport des lettres royaux.“ An dee System fanne mer haut scho méi laang am angelsächsches System. Duerfir ass en och deemools bei dem Europäesche Gerichtshaff vun der Europäescher Unioun um Kierchbiereg hei agefouert ginn.

Et gi lo 56 (veuillez lire: 46) Poste fir Referendairë geschaf: 40 beim Judiciaire a 6 beim Administratif. Mee wat mécht dee Referendaire? Fir d'éischt emol: Wat ass en net? Et ass kee Riichter, en hält keng Decisioun, mee e schafft de Richterchen zou. E schreift Notten, mécht Recherchen. En ass och kee Greffier, dat heescht, de Referendaire schreift och net d'Jugement a mécht och net d'Korrespondenz mam Affekot.

Well de Referendaire eeben duerch seng Missiounen, sou, wéi se an dësem Projet de loi definéiert sinn, net um Exercice vun der Puissance publique, wéi dat heescht, deelhëlt, brauch en och net Lëtzebuurger ze sinn. De Chârel Margue ass dorüber agaangen. Referendaire ka ginn, wien d'Nationalitéit vun engem vun den EU-Memberstaaten huet. Duerfir brauch en och net all d'Sproochen ze kënnen, mee e muss op d'mannst sattelfest am Franséische sinn.

A well en dem Riichter zouschafft a mir haut och ëmmer méi – och wann dat net esou an den Texter verankert ass – spezialiséiert Sektioneen hunn, wou eebe Riichter spezialiséiert sinn an engem Domän, kann een och Spezialiste rekrutéieren als Referendaire, wéi zum Beispill Fiskalisten oder Leit, déi spezialiséiert sinn an der Criminalitéit financière oder zum Beispill virdru Réviseur d'entreprises waren.

Ech ginn den Accord vu menger Fraktioun zu dësem Projet, well et wierklech e wichteg Schrëtt ass, fir de Justizapparat opzewäerten a virunzekommen. Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Gloden. Da wier et um honorabelen Här Guy Arendt. Här Arendt, Dir hutt d'Wuert.

M. Guy Arendt (DP) | Merci, Här President. Léif Kolleginnen a Kollegen, léif Ministesch, och vu menger Säit e grouse Merci un de Rapporteur fir säin ausféierleche mëndlechen a schrëftleche Rapport. De Rapporteur an och mäin direkte Virriedner hunn am Fong déi wichteg Saache vun dësem Projet schonn erwänt, soudatt ech mech kann op e puer Reflexiounen limitéieren.

Verwaltungsentscheedungen brauchen hei zu Lëtzebuerg verschiddeentlech vill ze vill laang Zäit. Och bei den Entscheedungen am Civil an am Commerce konnt iwwert déi lescht zéng Joren e sougenannten Negativtrend, dat heescht, ëmmer méi laang Delaien, festgestallt ginn. Dass d'Gerichter an d'Magistrate zu Lëtzebuerg, wéi a villen anere Länner iwwerengs, mat Aarbecht iwwerlaff sinn, ass keng nei Informatioun. Deemo hat d'Regierung schonn am Koalitionsaccord festgehalen, dass ee géif iwwerpräwen, awéifern de Service vun de Magistraten duerch den Asaz vu Référéndaires de justice weider kéint verstärkt ginn an domadder méi effizient schaffen.

Och de Rekrutementsproblem bei der Magistratur ass jiddwerengem bekannt. Déi Poste gi säit Joren net

méi all besat, d'Servicer leiden ënner enger chronischer Ennerbesetzung.

Zousätzlech dozou wiisst och d'Unzuel vun den Dosiere säit Joren ëmmer weider a si ginn och ëmmer méi komplex. Steierdossieren, Wirtschaftskriminalitéit, alles dat si Sujeten, déi héich komplex sinn an net nëmme just e gutt Basiswësse vun de Magistraten verlaangen, mee wierklech differenzéiert Connaissancë vum Sujet, vun den Zesammenhängen a vun de Prozesser. Émsou méi wichteg ass et, dass ee Spezialisten, also Persounen vum Fach, un der Säit huet, déi engem Hëllef kënnen, déi sellegen Dossiere virbeereeden.

D'Reféréndaires de justice maachen an dësem Kontext eng immens wichteg Aarbecht an dofir ass et och wichteg, dass hir Funktioun e kloer juristesche Kader kritt an elo eeben huet. D'Referendairë kënnen de Magistraten zouaarbechten a si domat zu engem ganz substanzialen Deel dechargéieren, wat gläichzäitig och bedeit, dass déi méi Spurt kréien, fir sech mat der Essenz vun den Dossieren auserenzesetzen a se deementspreechend méi effikass ze traitéieren. An et ass och scho gesot ginn: D'Referendairë si keng Riichter, et si keng Greffieren, si si just do, fir Aarbechten ze preparéieren, Dossieren ze preparéieren an dem Riichter se dann dohinnerzeleeën.

Wichteg ass och, dass mat dësem Projet festgehalé gëtt, dass de Referendaire kee Jurist muss sinn. Ech hat et gesot, a vereenzelt Avisen zu dësem Projet de loi waren och op dese Punkt agaangen: Wat gebraucht gëtt, sinn Experten, also zum Beispill Kontabelen, Fiskalisten, héich spezialiséiert Profillier, fir notament de Magistraten an deenen eenzelne Beräicher mat hirem Wëssen an hirem Experienz zur Säit ze stoën.

Well, an domat wëll ech dës Aarbecht a kengster Weis diminuéieren, mee jiddweree weess: Eng gutt Recherche an eng gutt Viraarbecht sinn net seelen e groussen Deel vun der gesamter Aarbecht, soudass e gudden, nenne mer et „juristesche Backoffice“ ganz substanzial zu enger méi effikasser Justiz ka bäidroen.

Et ass och ze appreciéieren, dass dese Profill an dësem Text net just fir Lëtzebuurger op ass, mee allgemeng op EU-Staatsbürger erweidert gëtt. Och dëst ass e Schratt an déi richteg Richtung, an eng méi effikass Justiz, grad och, well duerch dës Ouverture vill méi diversifiéiert Kandidature kënnen gestallt ginn, wat, ech soen et nach emol, e groussen Advantage fir eis Magistraten, d'Méiglechkeeten am Beruff an d'Prozeduren allgemeng duerstellt. Iwwerengs hunn esouwuel den Ieweschte Gerichtshaff wéi och d'Friedensgericht dës Diversifikatioun ouni Zweifel als en Advantage ugesinn.

Här President, léif Kolleginnen a Kollegen, den Notze vun dësem Text läit fir eis ganz kloer op der Hand an als DP freeë mir eis, dass weider Schrëtt ënnerholl ginn, fir eis Justiz nach besser ze maachen. Deemo ginn ech och heimat den Accord vu menger Fraktioun an ech soen Iech Merci fir d'Nolauschteren.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Arendt. An den nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Dan Biancalana. Här Biancalana, Dir hutt d'Wuert.

M. Dan Biancalana (LSAP) | Merci. Här President, léif Kolleginnen a Kollegen, jo, de Projet de loi vun de Referendairen, iwwert dee mer haut befannen – an d'Virriedner si schonn dro agaangen, och de Rapporteur –, ass aus deem scho laangjäregem Constat estane vum Rekrutierungsproblem an der Magistratur, deen natierlech och en Impakt kann hunn op d'Delaie vun den traitéierten Affären.

Bei de Magistraten an den Attachés de justice existéiert fir de Moment, an awer och scho säit enger geraumer Zäit, en enorme Manktum u Leit. Et schéngt wéi wann et ëmmer méi schwéier géif ginn, Leit fir d'Magistratur ze begeeschteren, soudass et och schwéier ass, oppe Posten ze besetzen, an och onméiglech ass, zousätzlech Magistraten ze nomméieren, fir d'Aarbechtslaascht, déi se awer hunn an engem ëmmer méi komplexen a spezialiséierten Aarbechtsëmfeld, besser kënnen ze verdeelen.

Esou wéi d'Procureur général am Aktivitéitsrapport vum Justizministère aus dem Joer 2021 et beschreift, si vill Attaché-de-justice-Posten onbesat, wat natierlech och derzou féiert, dass Magistratsposten onbesat sinn. An och an deene verschiddenen Avisen ass constatéiert ginn, ass festgestallt ginn, dass et awer och e Verloscht vun der Attraktivitéit vum Beruff selwer gëtt an dass dese Projet de loi, dee mer haut stëmmen, do awer effektiv Remedur ka schaffen.

De Conseil de l'Europe huet och rezent Lëtzebuerg op Rang 10 vun de Memberstaate klasséiert, wat d'Evakuéiere vun Affären ugeet. Besonnesch an den zivilen a kommerziellen Affären huet sech d'Dauer an deene leschten zéng Joer méi wéi verduebelt. Do ass Lëtzebuerg am Ranking Nummer 6.

Et ass also en allgemengt Phänomen, dass den Interessi fir dës wichteg Funktioun an der Magistratur, déi jo awer am Dénkscht steet vun eiser Gesellschaft ..., datt se aus diverse Grënn hir Attraktivitéit verluer huet. Déi schwéier an dach och laang Rekrutierungsprozedur, fir Magistrat ze ginn, huet natierlech och domadder ze dinn, och wann eng ganz Rei Vereinfachungen an och eng ganz Rei Adaptatiounen gemaach goufen am legislative Kontext, fir d'Conditions d'accès effektiv ze vereinfachen.

Et ass natierlech evident, dass, wann een der Magistratur bäitriede wëllt, och eng Rekrutierungsprozedur en place muss sinn, déi garantéiert, dass ee mat der gréisstméiglecher Ausbildung an och Kompetenz säin Amt ausüben kann, egal, ob een an der Magistrature debout oder assise schafft.

Fir dësen ënnert d'Äerm ze gräifen, soll dese Projet de loi Remedur schaffen. Duerch d'Schafe vun engem Kader fir d'Reféréndaires de justice gëtt eng personell Opstockung virgeholl, an dat si 46 Posten, sechs fir d'administrativ Gerichter notament. Dat ass och eng konsequent Zuel vun neie Posten.

Et ass och schonn ugeschwat ginn: Fir de Rekrutement an d'Besetze vun dese Posten ass et natierlech och wichteg, kënnen op europäesch Matbürger zréckzegräifen. Et gëtt also keng Obligatioun, d'Lëtzebuergesch Nationalitéit ze hunn, fir sech kënnen ze mellen. Dëst ass méiglech, well d'Referendairen net un der Ausübung vun der öffentlecher Gewalt, vun der Puissance publique, deelhuelen, also éischter eng Assistenzmissioun fir d'Magistrate erfëllen. Si schaffen hinne kloer op den Dossieren zou.

Esou ass et dann, dass si och keng Entscheidungsgewalt hunn, ergo, wéi gesot, net d'national Souveränitéit ausüben. Et ass deementspreechend och net méiglech, fir hinnen eng Délégation de pouvoir ze ginn. Hir Missioun ass et, de Richterchen an hire Aarbecht ze hëllefen, dat zum Beispill mat juristesche Recherchen, déi se maache kënnen, der Redaktioun vun Notten, an esou zu enger bedeitender Aarbechtsentlaaschtung bäizidroen.

Dat huet natierlech de Virdeel, dass d'Magistratur sech kann op hir eigentlech Aarbecht fokusséieren. Si behält natierlech och d'Verantwortung an den Decisiounen, déi se hëlt. Mee et besteet awer och déi reell Chance, Referendairen ze rekrutéieren, déi eng zolidd an interessant Beruffserfahrung hunn, interessant

Profiller hunn, Experte sinn, an awer och vläicht déi Chance, dass se, wa se d'Konditiounen erfüllen, vläicht och de Wee an d'Magistratur wielen no e puer Joer, an deene se de Beruff als Referendaire ausüben. Dat wär sécherlech fir d'Magistratur eng Beräichierung an natierlech och an hirer Beruffswelt an an hirer Funktioun.

Mee wat awer och, mengen ech, wichteg ass, grad wann ee 46 nei Poste schafft an och Leit wëllt rekrutieren, dat ass, dass och den Encadrement vun deene Leit assuréiert gëtt.

Dëst Schafe vun deene Poste wäert natierlech och dozou kënne bäidroen, dass effektiv an engem rasonablen Delai Rechtsspriechung ka stattfannen, esou wéi mer dat virdrun, am Kader vun der Ännerung vun der Verfassung, och beschwat hunn. An dat dréit, mengen ech, substanzuell zum Vertraue bäi, dat d'Institutioun Justiz ka kréien an hirer aldeeglecher Aarbecht.

Ech soen dann dem Rapporteur vun dëser Plaz aus Merci fir säin exzellente schrëftlechen a mëndleche Rapport a ginn och den Accord vun der LSAP-Fraktioun. Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Biancalana. An da wier et um honorabelen Här Roy Reding. Här Reding, Dir hutt d'Wuert.

M. Roy Reding (ADR) | Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, déi Iddi vun de Referendairen ass wierklech gutt. Nieft Experten an Analysten, déi keng Juriste sinn – well d'Juristen hunn et net esou mat den Zuelen –, ginn awer hei och Juristen age stellt. Well ech selwer jorelaang als Riichter geschafft hunn, weess ech, wéi penibel dat ass, wann s de all deng Recherche muss selwer maachen, Recherches en jurisprudence. An dann ass et natierlech wonnerbar, wann s de e Mënsch hues, deen Der dobäi kann hëllefen.

Trotzdem wäerte mir als ADR géint dës Projet stëmmen, an dat aus dräi Ur sachen. Déi éischt Ur sache ass, dass bei de Juristen net virgesinn ass, dass se mat Succès d'Cours complémentaires en droit luxembourgeois musse gemaach hunn. Et ass awer nun emol esou, dass mer am Lëtzeburger Droit ganz vill Spezifitéiten hunn, ...

M. Fernand Kartheiser (ADR) | Très bien!

M. Roy Reding (ADR) | ... souwuel am Zivilrecht wéi am Verwaltungsrecht wéi och an anere Rechtsberäicher, wou mer wäit ofwäichen, quitte dass mer déi selwecht Prinzippien hunn, mee wäit ofwäiche vum belschen oder vum franséischen Droit. An ech fannen, d'Kenntnis vum Lëtzeburger Droit misst iwwerpréift ginn, éier ee kann als Referendaire schaffen.

Dat Zweet ass natierlech d'Sproochesituatioun. Et gëtt gesot, jo, duerch d'Bank sollen déi dann dräi Sprooch kënne, mee an exzeptionelle Fäll kann dann derogéiert ginn. Et ass eeben déi Fro vun „exzeptionell“. An d'Chambre des Fonctionnaires huet, menger Meinung no zu Recht, drop opmierksam gemaach, dass se ganz fäert, dass déi Derogatioun vun deenen dräi administrative Sproochen net wäert limitéiert ginn, respektiv si huet hirer Hoffnung Ausdrock verliehen, dass dat géif respektéiert ginn. Ech gleewen net drun, a mir wäerten dat gesinn.

Da kënnt awer deen allerwichtigste Punkt, dat ass, dass keng Lëtzeburger Nationalitéit gefrot ass. An do hunn d'Virriedner, och den honorabele Rapporteur Georges Margue, menger Meinung no Onrecht, ...

(Brouhaha)

... wa se soen, d'Referendairen – entschëllegt: „Charel!“ –, besonnesch, wa se soen, d'Referendaire géifen eeben net ënnert deen Artikel fale vum Staatsbeamtestatut. Mee dee seet awer klipp a kloer, dass

d'Nationalitéit requise ass „pour [tous] les emplois qui comportent une participation, directe ou indirecte, à l'exercice de la puissance publique“.

An dat ass hei ganz kloer de Fall! Wann dee Referendaire Recherché mécht, eng Nott mécht, zu enger Konklusioun kënnt, dann iwwerhëlt de Riichter déi jo, dat heescht, an ass net nëmmen iergendeng Botzfra, déi d'Poubelle eidel mécht vum Riichter. En ass deen, deen intellektuell d'Decisioun virbereet. An dat ass a mengen Aen, an eisen Aen, ganz kloer eng „participation“, zumindest „indirecte“, wann net souguer „directe à l'exercice de la puissance publique“.

(Interruption)

An da schlussendlech huet d'Staatsbeamtekummer op eng Gefor higewisen an déi Gefor gouf mer bestätegt, wéi ech dem Kolleeg Dan Biancalana nogelauschert hunn, dee gemengt huet, dass heite wier dann och e Wee fir de Rekrutement vu Magistraten. A genau dat ass dat, wat mir och fäerten: dass hei Netlëtzeburger iwwert de Wee vum Referendaire erakommen, Leit, déi vläicht emol net Lëtzeburger geschwätzen, an dann, iergendwann eng Kiéier, wa mer nees eng grouss Penurie vu Magistraten hunn, gëtt dann decidéiert, dass déi sollen an d'Magistratur kommen.

Aus all deene Grënn wäerte mir géint dësen Text stëmmen. Ech soen Iech Merci.

M. Fernand Kartheiser (ADR) | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Reding. An da wier et un där honorabele Madamm Nathalie Oberweis. Madamm Oberweis, Dir hutt d'Wuert.

Mme Nathalie Oberweis (déi Lénk) | Villmools merci, Här President. Kolleginnen, Kollegen, fir d'éischt mol e grouse Merci un den Här Rapporteur fir säin exzellente Rapport, a fir et direkt ze soen: Mir stëmmen dës Projet de loi mat. Mir sinn der Meinung, dass et eng Verbesserung ass vum ëffentlechen Déngscht vun der Justiz.

Zum Beispill begrësse mer d'Tatsaach, dass d'Referendaires de justice och aus anere Beräicher wéi dem Droit kënne kommen. Ee Riichter, deen, soe mer mol, e komplexe Fall vu Steuerhannerzüiung viru sech huet, kann elo am Idealfall dann och op spezifesch Wëssen zréckgräifen. Dës ka jo, jee no Situatioun, sécherlech vu Virdeel sinn.

Eventuell dann och nach e puer Wieder zu der Bemerkung am Exposé des motifs, dass déi zoustänneg Autoritéit säit Jore Problemer hunn, Riichter zu fannen. Ech denken, mir sinn eis all eens, dass een dës immens seriö muss huelen, besonnesch well et implizéiert, dass d'Riichter, déi elo do sinn, iergendwann nëmmen nach schwéier hirer Aarbecht op eng zefriddestellend Aart a Weis kënne nokommen. Projeten wéi dee vun haut droe sécherlech zu enger Verbesserung mat bäi. Awer et schéngt mer gläichzäiteg immens wichteg, drun ze erënneren, dass een d'Situatioun net eleng duerch eng Erhéijung vun der Unzuel vun deenen zoustänneg Persounen léise kann.

Dofir ass eng essenziell Fro: Wéi eng aner Méiglechkeet gëtt et, fir d'Riichter ze entlaaschten? Ech denken hei zum Beispill u grondsätzlech Fro wéi déi vun der aktueller Drogepolitik. Wa mir et schaffe géifen, vun enger repressiver Drogepolitik fortzekommen, wou d'Vergaangenheet eiser Meinung no gewisen huet, dass se net d'Ziler erreicht, déi ee sech gewünscht huet, da géife mir d'Gesamtsituatioun verbessere fir déi betraffe Persounen, d'Police an d'Riichter. Vereinfacht gesot: Persounen mat Suchtproblemer hëlleft een, dat wësse mer, am beschte mat spezialiséierte Strukturen a Servicer an eeben

net mat enger Verurteilung. E weidere positiven Effekt wier dann eeben och eng Entlaaschtung vun de Gerichter.

Een anert Beispill sinn Entscheedungen wéi d'Gesetz iwwert d'Kompetenzerweiderungen vun den Agentmunicipallen, dat d'Chamber dës Summer gestëmmt hue, e Gesetz, wat et jo elo erméiglecht, dass d'Agentmunicipallen kleng Verstéiss géint Gemeindegremien feststelle kënne. Dës Verstéiss ginn da mat enger administrativer Sanktioun bestrooft. A vu datt ee géint d'Decisiounen vum Fonctionnaire sanctionneur e Recours en réformation virum Tribunal administratif maache kann, huet een hei allerdéngs och eng zousätzlech Charge fir d'Riichter geschafft.

De Conseil d'État ass hei net deen Eenzege, deen do virdru warnt, dass den zouhuelende Réckgrëff op administrativ Sanktiounen zu enger Iwwerlaaschtung vun de Juridictionen bäidroe kann, an hien empfeelt dowéinst, iwwer Alternativen nozedanken. Et ass dës Ureegung zu Iwwerleungen an Debatten iwwer Alternativen, déi mir fir wichteg halen, an eebe Fro wéi zum Beispill, ob all Dossier, dee viru Gericht lant, dann och wierklech do lande muss, an ob dës déi bescht Léisung fir déi jeeweileg Situatioun ass, a generell gesot, wéi een aner gesellschaftlech Émstänn preventiv léise kann.

Ech soen Iech Merci fir d'Nolauschteren.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Madamm Oberweis. An de leschten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Sven Clement.

M. Sven Clement (Piraten) | Merci, Här President. Als Éischt e grouse Merci un de Rapporteur Charel Margue fir deen exzellente mëndlechen a schrëftleche Rapport. Et ass rar, dass ech zu Justizprojete schwätzen, et ass awer deem geschéllt, dass ech mech u sech op een eenzege Artikel an deem heite Gesetz wollt konzentréieren, well fir eis Piraten ass kloer, dass d'Afféiere vum Referendaire eng ganz positiv Veränderung vun der Justiz ass an et u sech hoffentlech dann och zu enger Accélération vu verschiddene Prozesser bei der Justiz féiert. Dofir wäerte mer och grondsätzlech eis Zoustëmmung fir dësen Text ginn.

Mir begrësse ganz speziell den Artikel 35, deen de Recouvrement bis Enn 2025 verlängert, also den Acte de signature vum Recouvrement, well et sinn nach zirka 13.000 Leit, déi d'Demarchen entaméiert hunn, déi se awer nach net ofgeschloss hunn. Wann een dat eng Kiéier op dräi Joer erofbrécht, sinn dat ronn zwielef Leit den Dag, déi am Bierger-Center vun der Stad Lëtzebuerg zousätzlech mussen ukommen, do derniewent, dass se mussen hir Rees buchen, fir iwwerhaupt emol op Lëtzebuerg ze kommen. Dat ass bis Enn dës Joer schwierig machbar gewiescht. Deementsprechend, mengen ech, ass et am Interêt vu jiddwengem, dass dat bis Enn 2025 wäert lafen, soudatt mat zwielef Leit den Dag och de Bierger-Center an der Stad Lëtzebuerg net iwwerfuert wäert sinn, an zousätzlech déi Leit, déi iwwerhaupt emol kënne heihinnerkommen, well Covid an d'Inflatioun hunn et schwéier gemaach. An dofir begrësse mir ganz kloer dës Verlängerung.

Méi einfach wär et natierlech gewiescht, wann d'Chamber eis Proposition de loi gestëmmt hätt, déi generell déi Delaie verlängert hätt. Dann hätt nämlech de Staatsrot net missen eng Kritik ubréngen, dass hei en Artikel an d'Gesetz geschmuggelt gouf vun de Referendairen, ...

Une voix | O!

M. Sven Clement (Piraten) | ... deen u sech näischt mat de Referendairen ze dinn hat. Dat ass eng Kritik, déi ech ëmmer erëm ubréngen. An ech kann, och

wann ech den Artikel hei ganz positiv fannen, et hei net si loossen, dann awer nach eng Kéier drop hinze-
weisen, datt u sech deen Artikel näischt an deem
heite Gesetz ze siche gehat hätt.

Mee dat gesot, gi mer awer eis Zoustëmmung, well
souwuel d'Referendairé wéi och den Artikel 35 si posi-
tiv Verännerungen. Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci, Här Clement.

D'Regierung huet d'Wuert, d'Madamm Justizminis-
tesch Sam Tanson.

Prise de position du Gouvernement

Mme Sam Tanson, Ministre de la Justice | Jo, merci,
Här President.

(Brouhaha)

Also, ech wollt vläicht op e puer Saachen awer nach
eng Kéier agoen, och no den Diskussiounen, déi mer
elo haten.

Fir d'éischt emol, et ass elo e puermol ugeklongen:
„Mir fanne keng Magistrate méi!“ Dach, mir fannen
nach Magistraten, mir fannen der souguer méi wéi
all déi Jore virdrun, well der och méi ausgeschriwwen
ginn. Mee mir fannen der net genuch, mir fannen der
net esou vill, wéi mer der gären hätten, fir dass déi
Prozeduren, wéi Der et jo alleguerde gär heibannen
och hätt, effikass a séier kënne gemaach ginn, op alle
Fall all d'Prozeduren.

Vläicht eng Zuel: 2014 goufe véier Attachés de justice
rekrutiert. Tëscht 2015 an 2021 waren et der all-
joers tëscht 13 an 18. Fir déi, déi viru méi laanger
Zäit den Ofschloss, d'CCDL gemaach hunn, déi kënne
sech allegueren erënneren, dass et deemools ëm-
mer nëmme ganz wéineg Attachés waren, déi rekru-
tiert goufen. Dat heescht, mir sinn einfach an enger
anerer Gréisstenuerdnung ukomm, wéi och bei villen
anere Beruffer hei am Land. Mir brauche Magistra-
ten, mir brauche Leit, déi dese Beruff wëlle maachen.
A mir fannen där och ëmmer erëm, well et ass en ex-
treem attraktiven, villsäitegen a verantwortungsvollen
Beruff, dee vill Leit och wëlle maachen. Mee mir fan-
nen der net esou vill, wéi mer der gäre géife fannen!
Dat awer nach eng Kéier, fir de Kader ze setzen.

Da vläicht nach zu deene Froen, wat dee Referendaire
herno wäert maachen. Dat ass eng villsäiteg Tâche,
dat hânt och dervunner of, a wéi enger Spezialitéit e
wäert schaffen. Dat ass jo net just fir Juristen, dat ass
jo och extreem wichteg, zemools wa mer op d'Ver-
waltungsgeriicht kucken, wou d'Dossieren ëmmer
méi techesch ginn, wou et vill ëm Urbanismus geet,
wou et vill ëm Steierfroen geet, wou et wierklech wich-
teg ass, dass och e Magistrat sech kann op e gewë-
senen Knowhow baséieren, fir dann awer herno an
aller Autonomie seng Decisioun ze huelen. Et ass net
déi Decisioun, déi vun engem Referendaire géif pre-
paréiert ginn, déi herno de Riichter wäert en âme et
conscience huelen, nee, de Riichter ka sech baséieren
op Rechercheaarbechten, déi gelescht gi sinn. Dofir
ass et och net esou, wéi vläicht deen een oder deen
anere virdru gemengt huet, dass hei de Referendaire
am Fong eng Aarbecht hätt, wou e wäert de Riichter
remplacéieren.

Dann zu där Fro vun där Bréck, déi gemaach gëtt. Et
gëtt jo och haut scho Referendairen, déi am Justiz-
apparat schaffen, a mir haten och haut scho Situa-
tiounen, wou Referendairen duerno de Wee an
d'Magistratur fonnt hunn. An et ass jo extreem gutt,
dass dat geschitt, an dat ass dat, wat mer och an Zu-
kunft nach wëllen ënnerstëtzen. Dat si Leit, déi de Jus-
tizapparat kennen, déi sech kënne identifizéieren mat
där Aarbecht, déi do gelescht gëtt an déi déi och
wëllen herno maachen. A mir hu fir d'Referendairen,

wéi och fir all aner Bierger hei am Land, d'Méiglech-
keet, d'Lëtzebuerger Nationalitéit ze kréien, wann ee
verschidde Konditiounen erfëllt. An dat ass dat, wat
gemengt gi war mat där Bréck, déi ka geschloe ginn
tëscht dem Referendaire an dem Riichter, wann en
dann herno d'Konditiounen erfëllt.

A mir mussen eis jo awer och eng Kéier eens ginn, wat
mer gären hätten! Mir kënne net op där enger Säit la-
mentéieren a soen: „Et geet net virun, et geet net séier
genuch, mir hunn net genuch Ressourcen, fir eppes ze
maachen!“, an op där anerer Säit eis wiere géint Pro-
positiounen, déi gemaach ginn, fir Solutiounen ze fan-
nen.

A mir gräifen nun emol zréck op déi Ressourcen humai-
nes, déi mer hei am Land hunn. Fir verschidde Fon-
ctiounen muss een do d'Lëtzebuerger Nationalitéit hunn.
Wa mer do Hëllefstellung kënne bidde fir Fonctioun-
en, wou een déi net brauch ze hunn, da fannen ech
dat eng gutt Saach. An ech gi jo dervunner aus, dass
och a verschiddene privaten Etüden, an anere Fon-
ctiounen am Justizapparat an an anere privaten Entité-
iten och d'Leit net just mat Lëtzebuerger schaffen. A
genau dat ass dat, wat och hei proposéiert gëtt.

Une voix | Très bien!

Mme Sam Tanson, Ministre de la Justice | Dann nach
e Punkt, insgesamt wollt ech awer nach eng Kéier
drop hiweisen: Hei ginn net just 46 Poste geschafe
bei der Justice, déi Poste vun de Referendairen, mee
och nach zéng supplémentaire Magistratsposten. Och
dat ass e Besoin, deem mer nokommen a wou mer e
Relevé eeben hunn, wou mer och e Plan pluriannuel
amgaange sinn opzestellen, fir ëmmer erëm ze ku-
cken: Wéi hunn déi verschidden Domänen evolué-
iert? Wou gi vläicht méi Leit gebraucht? An déi Poste
do fannt Der och an deem heiten Text. Och dat huet
nëmme e bedéngte Lien mat de Referendairen, mee
heiansdo ass et wichteg, dass mer séier virukommen,
an duerfir hu mer dat an deen heiten Text mat erage-
schriwwen.

Voilà! Ech soen Iech Merci fir déi Diskussiounen, déi
mer elo haten. Vläicht nach ee Punkt, d'Madamm
Oberweis huet och nach drop higewisen, an zu Recht,
an och de Rapport vum Här Wiwinus, dee sech jo vill
mat där Fro vun der Attraktivitéit vun der Fonctioun
vum Magistrat beschäftigt huet: Et geet net duer, just
ëmmer nëmme Poste ze schafen, mir mussen och op
aneren Niveauen agéieren. An dat hu mer d'ailleurs
och schonn op e puer Punkte gemaach. Mir hunn hei
schon Adaptatiounen virgeholl am Zivilprozessrecht,
fir Saachen ze vereinfachen, mir hu schonn Adapta-
tiounen virgeholl am Strofrecht fir d'Veereinfachung vun
de Prozeduren. An dat sinn och kontinuéll Aarbechten,
déi lafen. Mir hunn en Aarbechtsgrupp am Ministère,
dee sech mat deenen dote Froen beschäftigt, wou mer
ëmmer erëm kucken: Wéi kënne mer eeben d'Proze-
duren nach méi einfach maachen? Mee et ass en Equi-
liber, dee muss gehale ginn tëscht, op där enger
Säit, Prozeduren vereinfachen an, op där anerer Säit,
awer d'Rechter garantéieren vun all de Parteien, déi
en cause sinn, soudass dat eng richteg Remark ass an
eng, déi mer natierlech och weiderhin um Radar hunn.

Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci der Madamm
Justizminister Sam Tanson. D'Diskussioun ass elo
ofgeschloss.

Mir kommen dann zur Ofstëmmung iwwert de Projet
de loi 7863A. Den Text steet am Document parlemen-
taire 7863A⁷.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7863A et dis- pense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmen fänkt un. Da maache mer elo de Vote par
procuracion. De Vott ass ofgeschloss.

De Projet de loi 7863A ass mat 56 Jo-Stëmme géint 3
Nee-Stëmme ugeholl.

*Résultat définitif après redressement : le projet de loi
7863A est adopté par 56 voix pour et 4 voix contre.*

*Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse
Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen (par M. Jean-
Paul Schaaf), Paul Galles (par Mme Diane Adehm), Léon
Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mme Martine Hansen,
MM. Max Hengel, Aly Kaes, Marc Lies, Mme Elisabeth
Margue, M. Georges Mischo, Mme Octavie Modert,
MM. Laurent Mosar (par Mme Octavie Modert), Gilles Roth,
Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz (par Mme Nancy Arendt
épouse Kemp), Serge Wilmes (par M. Georges Mischo),
Claude Wiseler (par M. Max Hengel) et Michel Wolter ;*

*MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone
Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty
Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim
Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer (par M. Frank
Colabianchi) ;*

*Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana,
Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten,
Mars Di Bartolomeo, Mme Cécile Hemmen, M. Dan Kersch,
Mme Lydia Mutsch (par Mme Simone Asselborn-Bintz) et
M. Carlo Weber ;*

*Mme Semiray Ahmedova, M. François Benoy,
Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary,
M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché, M. Charles Margue
et Mme Jessie Thill ;*

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

Mmes Myriam Cecchetti et Nathalie Oberweis.

*Ont voté non : MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser, Fred
Keup (par M. Jeff Engelen) et Roy Reding.*

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitu-
tionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

4. 7940 – Projet de loi portant approba- tion du Protocole additionnel, ouvert à la signature, à Riga, le 22 octobre 2015, à la Convention du Conseil de l'Europe pour la prévention du terrorisme, ouverte à la signature, à Varsovie, le 16 mai 2005

Mir kommen elo zum nächste Punkt vum Ordre du
jour, dem Projet de loi 7940, engem zousätzlechen Pro-
tokoll iwwert d'Preventioun vum Terrorismus. Mam
Accord vun der Kommissioun gëtt no der Presenta-
tioun vum Rapporteur ouni Diskussioun iwwert de
Projet de loi direkt ofgestëmmt. An d'Wuert huet elo
de Rapporteur vum Projet de loi, den honorabelen Här
Charles Margue. Här Margue, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission de la Justice

M. Charles Margue (déi gréng), rapporteur | Merci
villmoos, Här President. Mam Projet 7940, dee mer
haut hei direkt no mengem mëndlechen Rapport zum
Vott bréngen, wéi Dir et elo grad gesot hutt, geet et
ëm d'Approbatoun vum Protokoll zu Riga, ënner-
schriwwen den 22. Oktober 2015, zousätzlech zur
Konventioun vum Europarat iwwert d'Preventioun
vum Terrorismus, d'Konventioun, déi de 16. Mee
2005 zu Warschau ënnerschriwwen gouf.

Keng Angscht, bei esou Datumen, wou een ëmmer
erëm muss fäerten, dass mer eis Hausaufgaben
net gemaach hätten, verschlof hätten an elo ënner
Drock wäeren, fir missen ze legiferéieren, fir enger
Strof ze entgoen: Dat ass hei net de Fall! Mir hunn
eis Hausaufgab nämlech schonn Enn 2015 gemaach